

Individuálny výchovný prístup k intelektovo nadanému dieťaťu v rodine

Rodičia bývajú často prvými pozorovateľmi, ktorí si všimnú výraznejšie výkony svojho dieťaťa v niektorej oblasti a hľadajú pomoc, ako ho ďalej viesť, aby niečo nezanedbali a zároveň podporili jeho celkový zdravý vývin.

Preto Vám predkladáme základné **odporúčania pre rodičov**, prevzaté od Joan Freeman - prezidentky Európskeho poradenského združenia pre vysoké schopnosti a matky štyroch detí, ako ich formulovala vo svojej knihe *Clever Children* (Múdre dieťa) :

- **Buďte svojmu dieťaťu blízki.** Počúvajte ho a rozprávajte sa s ním. Komunikácia medzi dieťaťom a rodičom začína narodením, takže nikdy nie je dosť skoro začať s ňou. Neodkladajte ju, nie je príhodnejší čas ako práve teraz. Nechajte hoci i vyzvárať telefón - váš hovor je možno menej dôležitý ako to, čo vám práve dieťa chce povedať.
- **Snažte sa udržať život svojho dieťaťa aktívnym a zaujímavým.** Chodievajte s ním von, meňte prostredie, v ktorom sa pohybuje, čo najčastejšie. Snažte sa kupovať knihy a časopisy, ktoré by ho mohli zaujímať a rozprávajte sa s ním o tom, čo je v nich. Zoznamujte ho so všetkými – i bežnými – činnosťami, ktoré v priebehu dňa robíte, vrátane varenia, žehlenia, nakupovania a pod.
- **Doprajte dieťaťu, nech naplňa svoj záujem o čokoľvek, čo ho zaujíma.** Aj keď to môže byť pre vás nudné počúvať stále to isté, snažte sa záujem zdieľať s dieťaťom, prejdite knižnicu a dajte mu k dispozícii všetko, čo sa jeho záujmu týka. Neskôr bude samostatnejšie a samo si bude zháňať informácie.
- **Snažte sa pomôcť dieťaťu nájsť jeho vlastný záujem, skôr než naplniť svoje ambície alebo rozhodovať, ktorý záujem je pre dieťa vhodný vzhľadom k jeho veku a pohlaviu.** Nadané deti sú často „dobré“ vo viacerých alebo v mnohých smeroch a je ťažké rozhodnúť, o čo majú záujem skutočný. Snažte sa ich preto zoznámiť so základmi mnohých odborov; dieťa bude robiť najlepšie to a bude najšťastnejšie v tom, čo naozaj chce robiť.

- **Oceňte to, čo dieťa robí dobre, ale aj to, čo sa snaží robiť dobre.** Niekedy sa zdá, že nadaným deťom všetko ide, že je pre ne všetko jednoduché - a ako rodičia zabúdame ich úsilie ohodnotiť. Spojte pochvalu s návrhom, čo by dieťa mohlo urobiť ďalej, navyše, čím výsledok vylepšiť – bystré dieťa to ocení. Potrebuje pocit, že má stále vašu podporu.
- **Nechváľte sa schopnosťami svojho dieťaťa, nestavajte proti sebe jeho schopnosti a „neschopnosť“ iných, zvlášť v prítomnosti dieťaťa.** Dostávate ho tým do psychologicky nevýhodnej situácie. Pochvala samotnému výkonu dieťaťa, toho, čo samo urobí je niečo iné a je namieste.
- **Aj dieťa potrebuje čas na urovanenie myšlienok, pocitov, „ničnerobenie“ rovnako ako dospelí.** Nechajte ho občas „hľadiť do stropu“ alebo oddávať sa dennému snívaniu a na druhej strane – aj nadané dieťa by sa malo hrať. Rovnako ako ostatné deti potrebuje svoj čas na hranie.
- **Bud'te so svojim dieťaťom, keď vás potrebuje.** Vedieť, kedy zasiahnuť a kedy len dať najavo, že „ste pri ňom“, je vecou rodičovskej senzitivity a empatie. Neexistuje recept na žiadnu situáciu - vždy sa musíte rozhodovať znova.
- **Správajte sa tak, ako chcete, aby sa správalo vaše dieťa.** Ak niečo inak hovoríte a inak robíte, nadané dieťa to veľmi rýchlo pochopí. Nehovorte mu, aby si šlo čítať, ak sa sami dívate na televíziu. Vzťah, ktorí medzi vami existuje, sa môže nesúlalom reči a činu len narušiť.
- **Nemusíte sa správať stále len ako „rodič“.** Snažte sa kontrolovať pocit, že robíte vždy všetko najlepšie. V menej významných veciach dajte dieťaťu slobodu, nech môže robiť veci, ako samo chce, čo najčastejšie.
- **Je rozdiel medzi príkazom a povzbudením k činnosti.** Niekedy nerozoznáme príkaz, tlak na dieťa vo vlastnom rodičovskom správaní, ale ľahko ho odhaľujeme u iných rodičov. Možno aj samotné dieťa vám dokáže dať najavo, kedy sa cíti byť pod tlakom príkazu a kedy vníma povzbudenie.
- **Nadané dieťa nie je dôvodom na to, aby ste vždy ospravedlňovali jeho správanie.** Nadané deti chápu rýchlejšie pravidlá správania v rodine i mimo nej. Nerobte výnimky, neospravedlňujte ho. Ak napr. vyžaduje v obchode čokoládu a urobí "scénu", nevravte si "je príliš nadané, je pre neho veľmi ťažké vyrovnávať sa so životom". Nie je to pre neho o nič ťažšie, ako pre ktoréhoľvek iné dieťa.

- **Nezabúdajte, že s dieťaťom môžete aj odpočívať, relaxovať, doprajte si spoločné chvíle radosti.** Často sa môžete cítiť unavení zo stálych otázok alebo situácií, do ktorých vás aktívne a tvorivé dieťa dostáva. Nezabúdajte ani popri tom podporovať jeho záľubu v učení sa novému.
- **Dieťa je stále dieťaťom.** Ak je vaše päťročné dieťa mimoriadne nadané, buďte na to hrdí. Ale nezabúdajte, že má len päť rokov a že potrebuje vašu pomoc, keď sa mu nedarí zapnúť si zips, alebo si poreže prst – rovnako, ako keď chce, aby ste mu odpovedali na otázky, ktoré vám často kladie.

Na záver:

Pokúste sa prijať všetky tieto informácie a odporúčania ako dobrú inšpiráciu k dielu, ktoré sa nazýva výchova a ktorého cieľom by malo byť uspokojovanie poznávacích, citových a sociálnych potrieb intelektovo nadaného dieťaťa a podpora vývinu jeho individuálnej osobnosti

na jeho vlastnej ceste za vysokými výkonmi.